СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 215. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 16. вересня, 1926. VOL. XXXIV. No. 215. Jersey City, N. J., Thursday, September 16. 1926. THREE CENTS

ПРОГИБІЦІЯ СТАЄ ПОЛІТИЧНИМ ПИТАННЄМ ПРИ ВИБОРАХ

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Хоча обі старі партії згодилися не чіпати при сьогорічних осінних виборах питання прогибіції, мимо сього в поодиноких округах се питанне таки стало головним питаннем при виборах.

При нинішних номінаційних виборах, приміром, у стейті Ню Йорку прогибіція була чи не найважнійшим питанием в північних округах стейту. В трох конгресових округах „мокрі" програли номінацію липнеь через свою прихильність для прогибіційного закона.

ЛІБЕРАЛИ ПОБІДИЛИ КОНСЕРВАТІВ У КАНАДІЙСЬКИХ ВИБОРАХ.

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 14. вересня. — О скілько видно вже з частинних вислідів нинішних домініяльних виборів, побідником при виборах вийшла ліберальна партія.

Консервативний премієр Міен та його 5 міністрів програли. Здається, консервативна партія зійшла з 116 місць на 101, як не менче.

ВИБИРАЮТЬСЯ ЛІТАКОМ З АМЕРИКИ ДО ПАРИЖА.

ВЕСТБЕРІ, Лонґ Айленд, 14. вересня. — Капітан Рене Фонк готов був починати нині свій лет літаком з Америки до Парижа, але через неприхильні вітри непорадно було починати лет. З огляду на те вилет відложено на завтра.

Літак збудував йому російський летничий інжинер Сікорський.

КОРАБЕЛЬ У НЕБЕЗПЕЦІ.

НЮ ЙОРК ,14. вересня. — Радіові стації на березі Атлянтійського океану дістали нині радіову депешу „Ес-Ов-Ес" („Спасайте наші душі"), вислану анґлійським тяґаровим кораблем Лойел Ситизен, який виїхав дня 5. вересня з Гемтон Ровдз до міста Кардифа, в Полудневій Валії. Пізнійші депеші донесли, що пароплав Серте поплив йому на допомогу.

ПРИПИСУЄ ЖІНКАМ ПОЛІТИЧНІ ДОБРОДІЙСТВА.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Ґенеральна Федерація Жінок-Виборців видала публичну заяву до жінок, у якій взиває жінок брати участь у голосованню. Заява каже, що від коли жінки голосують, від тоді політичне життя краю стало богато здоровше.

„ФРАНЦІЯ БЕЗЧЕСТИТЬ ГРОБИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ".

ВАШИНҐТОН, 14. вересня. — Сенатор Керовей, котрий недавно вернув з довшої подорожи по Европі, заявив, що Французи так ненавидять Америку за її становище в справі державних довгів Франції, що Французи не вагаються навіть безчестити гроби американських жовнірів, які дали своє життя, обороняючи Францію перед німецьким наїздом.

Сенатор заявив, що він буде старатися добитись в конґресі ухвали на перевезенне тіл усіх американських жовнірів з Франції до Америки.

ДУМАЮТЬ ЗАПРЯГТИ В ЯРМО СИЛУ ВУЛЬКАНІВ.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — На річній конвенції Міжнародного Союза для Чистої і Практичної Хемії, яка відбувається тепер у сьому місті, виступив італійський хемік Джінорі-Конті з цікавим відчитом про те, що хеміки повинні застановитися над способами, якими можнаби запрягти до праці в користь людий силу вульканів. Прелеґент заявив, що перші проби з тим можнаби робити на вулькані італійської гори Везувія. Він признав, що проби дуже небезпечні, але їх успіх оплативби для людства всі жертви.

СМЕРТЬ ВІД ГРИБІВ.

ЛОНДОН, Онтаріо, Канада ,14. вересня. — Від отруйних грибів померло тут троє людий, а двоє других бореться зі смертю. Всі вони видно збирали гриби послідної суботи в тому самому місци, не розуміючися на грибах. Першою жертвою отроення був Станислав Слівінський.

УРЯДОВА КОМІСІЯ ЗАКИДАЄ ОБМАНЬСТВО ФАБРИКАНТАМ ХАТНОЇ ОБСТАНОВИ.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Федеральна промислова комісія, яку створено підчас війни для розсліду над способами виробу й розголошування ріжних фабрикатів, прийшла до переконання, що 27 підприємств, занятих виробом хатної обстанови („форнічеру") в Ґренд-Репидз, Мишиґен, допускалися нечесних способів при розголошуванню своїх виробів. Вони подавали, що їх вироби зроблені з дорозчого дерева, як вони справді були.

МАЮТЬ ВИДАТИ МАРКУ З ОБРАЗОМ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Почтовий уряд заповідає, що незадовго появиться в обігу нова 2-центова почтова марка, яку вибито для відсвяткования 150-літної річниці американської свободи.

Образ на марці буде зображати битву під Гвайт Плейнз, котрої річниця припадає на 28. жовтня.

„МОНОГРАФІЯ ПРО БЕСАРАБІЮ".

Румунські ґазети, а головно „Діміняца" з 11. серпня ц. р. подають витяги з монографії про Бесарабію, що видається на днях державним румуньским видавництвом в Кишеневі.

Ініціятором видання є бувший командант Бесарабії ґенерал Рудяну, а співробітниками члени „Румунської Академії", директори Нац. Банку, секретар торг. палати в Кишеневі і инші. По думці авторів історія Бесарабії розпадається на 10 розділів а починається ще 4,000 років перед Христом. Перший етап— вплив Фенікіян, другий — грецький, і т. д., осьмий — окупація Бесарабії Росією, девятий — світова війна, десятий — революція, створення бесарабської республіки і „добровільне прилучення" її до Румунії. Перші пять років, 1918—1923, як признають і самі автори, були „дуже тяжкі" для Бесарабії, торґовля і добробут дуже підупали, хоча купці лично були вдоволені. Далі слідують дані про економічне життя, з яких виходить, що Бесарабія „відроджується".

Коли питання про Бесарабію і її „добровільне прилучення" стали в звязку з французько-румунським договором, заключеним 12. липня ц. р. тайно в Парижі, і деякі голоси лівої европейської преси знова піднесли справу „плебісциту" в Бесарабії, то продажні „румунські вчені" рішилися написати моноґрафію, в якій доказують, що Румунія вже 6,000 літ тому мала право прилучити Бесарабію. На жаль, автори нічого не пишуть про потонувших в Дністрі та про жертви „героя" Морареску й инших. Ця кровава історія не така давна, бо починається від 1918 року, то є саме від того „добровільного прилучення" Бесарабії до Румунії.

ЖЕРТВА НАУКИ.

На жертвеннику науки склав своє життя — дослівно, не в переноснім значінню — французький радіольоґ д-р Максим Менар, що помер цими днями в Парижі в 53 р. життя. Як 22-літний асистент славного професора Арсонваля почав він досліджувати Рентґенівське проміння і був одним з перших, що відкрили наслідки „Х"-промінів на ткані та комірки людського орґанізму. Він шукав способу, як параліжувати вплив цих промінів, які постійно нищили його самого. В останніх роках Менар відкрив цілющий вплив ультрафіолетних промінів на артеріосклерозу та туберкульозу. В 1910 р. стратив Менар один палець, а згодом від страшно руйнуючого впливу „Х"-промінів дальші пальці. Підчас війни вилічив він тисячі жовнірів. Два роки тому почалось у нього смертельне запалення обличча; він терпів величезні муки і зносив їх з усміхом героя, як Муцій Сцевола, знаючи свій кінець. Врешті стратив зір. Аж до останньої хвилини повної руїни свого орґанізму не перервав праці над радом, який мав принести спасення тисячам людей ціною його власного життя.

РУМУНСЬКА СІҐУРАНЦА В ПОГОНІ ЗА ПІДПОЛЬНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

В послідних часах арешти сіґуранцою дуже усилились і стали щоденним явищем. В першу чергу арештують членів робітничих професійних союзів. На днях арештовано ґенерального секретаря унітарного професійного союзу (не належить до Астерд.) Шайна і багато инших. Між арештованими є також бувший посол Стефанів, предсідатель бесарабського студентського Союза Тимотей Марін та бесарабський студент Українець Ткаченко. Сіґуранца твердить, що вони є замішані в „шпіонську аферу" і зі зброєю в руках не давались арештувати, одного аґента ранили, а другому відкусили ніс. А в дійсности справа малася инакше: аґенти сіґуранци вдерлися в помешкання одного з арештованих, почали стріляти, а потім повели арештованих в кайданах у свої підземні підвалини.

Як знаємо з дотеперішньої практики сіґуранци, грозять арештованим страшні муки і тортури, ба навіть убивство „підчас утечі".

Ґазета „Універзуль" з 11. серпня подає:

Погранична жандармерія затримала при переході через Дністер двох „аґентів-большевиків" і передала їх до командатури 12-ої дивізії в місті Ізмаїлі. Слідство веде начальник ізмаїльської сіґуранци Д. Гусареску і — як пише ця газета — надіється викрити нові комуністичні організації в Бесарабії.

Д. Гусареску — це т. зв. „учений" сіґуранци (жандарм по професії), що минулого року видав книжку п. з. „Підпольний рух в Бесарабії".

УКРАЇНІЗАЦІЯ КУБАНІ.

Українізація Кубані до цього часу йшла, так би мовити, стихійно. Переважно вона торкалася тільки шкіл. Окремі села чи станиці виносили постанови про бажання українізувати школу; після затвердження це переводилося в життя. Поза школою українізація на Кубані стає актуальнішою. Почався жвавий рух із самих низів. Сільські громади почали висловлюватися за українізацію не тільки шкіл, а також читалень та клюбів, навіть громадських організацій та адміністративних органів.

Щоб надати цьому рухові пляновости й систематичности, недавно Кубанський Окрвиконком порушив справу про практичне переведення українізації на Кубані.

Плян українізації такий: територіяльно українізація охоплює всі станиці, де більшість населення — Українці, що винесуть постанову про українізацію.

Райони з більшостю українського населення, забезпечені українськими школами, читальнями та українськими робітниками, повинні українізуватися в першу чергу. Українізація торкнеться всіх сторін громадського, культурного, й адміністративного життя районів, починаючи зі шкіл і кінчаючи радянським апаратом.

НАРКОМЗЕМ ПРО СИСТЕМУ ОСВІТИ НА СЕЛІ.

Колеґія Наркомзему заслухала доклад Ряппа та співдоклад Володарського про систему освіти на селі. Обміркувавши доклад колеґія ухвалила визнати загальною початковою масовою школою на селі перший концентр трудової школи 4-х літки для дітей 8—12 річного віку. Дальшим ступенем нормальної освіти мусить бути другий концентр трудової школи для 12—15 річного віку. Для того, щоб наблизити цей концентр до сільсько-господарчого життя Наркомзем вважає за потрібне надати йому сільсько-господарського ухилу відповідно до напрямку с.-г. района. Для цього в кожній окрузі орґанізується кілька шкіл з таким ухилом. У програму цих шкіл потрібно ввести певні с.-г. дисципліни. Поруч нормальної школи другого концентру потрібно орґанізувати школи з зимовим курсом навчання для підлітків переростків соцвихівського віку понад 15 років.

Дальшу шкільну ступінь нормальної освіти потрібно встановити у двох варіянтах: а) школи сільсько-господарчі професійні та б) школи сільсько-господарчі інтеґральні. Ці школи будуються як серединні освітні заклади для юнаків 15—18 років. Інтеґральна школа повинна готувати культурного селянина (актив села), а також звязувати трудшколу з вищою школою, постачаючи кадри для освітньої.

РОЗВИТОК ХЕМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ НА УКРАЇНІ.

Передбачується цілковите переустаткования славянського содового заводу. Його продуктивність зросте що найменше в 3 або 4 рази. Буде таксамо поширено завод Донсоду з тим, щоб його продуктивність зросла в 8—9 разів проти попередньої продуктивности. Рубіванські заводи мають зайняти основне місце в справі постачання фарб текстильній промисловости. Крім орґанізації нових видів хемічного виробництва остаточно розвязано питання про побудову суперфосфатного заводу в Констянтинівці з продукцією на 3,000.000 тон. Хемвугіллю асиґновано 5,200.000 карбованців на побудову Лисичанської гути; остання що до свого устаткування та розмірів продукції має зайняти перше місце в світовій скляній промисловости.

С.-Г. КРЕДИТОВІ ТОВАРИСТВА ЗРОСТАЮТЬ.

Основна сітка товариств київського Сельбанку зростає. На 1. жовтня 1925 року до основної сітки банку входило 158, а на 1. липня 1926 року — 194 сільсько-господарських кредитових товариств. Збільшилося відповідно й число членів у товариствах. Коли на 1. жовтня 1925 р. було пересічно на товариство 488 членів, то на 1 січня 1926 року — 600, а на 1 травня 579.

Склад членів товариств такий: незаможників — 59.5%, середняків — 37%, заможних — 1.4% і инших — 2.1%.

ДОГОВОРИ З ЛОКАРНО ВХОДЯТЬ У ЖИТТЯ

ЖЕНЕВА, 14. вересня. — Договір з Локарно ввійшов нині офіціяльно в життя.

Репрезентанти 7 держав, причетних до сього договору, зложили нині рано в ґенеральнім секретаріяті Ліґи Народів свої потвердження договору. Такі заяви зложили саме: Франція, Німеччина, Англія, Бельгія, Чехословаччина й Польща.

Наслідком потвердження договору з Локарна Англія вже почала з Німеччиною й Францією переговори за покінчення ренської окупації.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 14. вересня. — Громада фашістської молодежи урядила нині в жидівській дільниці протижидівські виступи.

Фашисти нападали на Жидів на вулиці, ба навіть нападали на їх доми. Прийшла на конець поліція й арештувавши коло 60 учасників, поклала конець ексцесам.

ЖИДИ БОЯТЬСЯ ПОГРОМІВ У ПОЛЬЩІ.

БЕРЛІН, 14. вересня. — Місцеві Жиди сильно заалярмовані протижидівськими виступами польського населення міста Добржині. Мешканці мали нападати на Жидів та урядити справдішний погром, в якому покалічено що найменче півтора десятка людий. Поліція на прозьбу Жидів заявила, що вона до справи заховується невтрально.

ВЕЛИКИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ ПОЕТ НАПАДАЄ НА АМЕРИКУ.

ЛОНДОН, 14. вересня. — Відомий на цілий світ анґлійський поет Радярд Киплинґ видав сими днями збірку поезій, писаних під впливом війни. В збірці є поезія про виноградник, яка розрабляє відому біблійну причту про робітників у винограднику. Вона представляє обуренне робітників на свого товариша, котрий прийшов до праці послідний, а взяв таку саму заплату, як другі. Читачі добачують у сьому робітнику образ Америки, котра послідна ввійшла до світової війни, а буцімто хоче зискати більше, як другі.

МАЮТЬ БУДУВАТИ НАЙБІЛЬШИЙ КОРАБЕЛЬ СВІТА.

ЛОНДОН, 14. вересня. — Великі варстати будови кораблів в сьому місті дістали замовленне на приготованне доків під будову корабля, який певно буде найбільшим кораблем у світі. Має він мати понад тисячу стіп довжини та мати 62,000 тон містоти.

АРЕШТИ ПО ІТАЛІЇ НЕ ПЕРЕРИВАЮТЬСЯ.

РИМ, 14. вересня. — Фашистський уряд далі переарештовує італійських соціялістів і анархістів, буцімто звязаних зі замахом на життя Муссоліні. Поліція стоїть на становищи, що один чоловік без допомоги товаришів не міг доконати такого замаху.

Незадовго на приказ Мусоліні має зібратися італійський парлямент, щоби ухвалити закон про привернення в Італії кари смерти.

Італійський уряд посварився з французьким, якому Мусоліні закидує, що він своїм недбальством пограничної сторожі помагав заговірникам на життя диктатора. Франція протестує проти такого закиду, звертаючи увагу на подібне недбальство італійської поліції.

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ ПЛЕБІСЦИТ В ЕСПАНІЇ НЕ ВДАВСЯ.

МАДРИД, 14. вересня. — Підчас загального голосовання за премієром Ріверою, котрий здушив революту еспанської артилерії, заявилося 4 міліони 300 голосів. Уряд сподівався богато більшого числа голосів за собою.

Начальника револьти засудив військовий суд на смерть, але король його помилував.

ПОШЕСТЬ ТИФУ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 14. вересня. — В місті Ґановері вибухла страшна пошесть тифу. Тепер хорує на неї 12,000 осіб. Богато родин утікає з міста. В місті Маґдебурґу занотовано 30 случаїв занедужання.

Пошесть появилася підчас тяжких переходів, на яке населення було виставлене підчас і після недавних виливів.

НІМЕЦЬКИЙ ПЛИВАК НЕ ПІДДАЄТЬСЯ.

КОЛЬОНІЯ, 14. вересня. — Ернст Феркетер, німецький пливак, котрий переплив недавно Англійський канал з рекордовою скоростю, а котрого опісля побив рекордом скорости французький пливак Жорж Мішель, виїхав нині до Кале, щоби пробувати переплисти канал у друге, і то зі ще скоршою скоростю, як Француз.

Фіркетер переплив канал за 12 годин 43 мінути, а Мішель за 11 годин 5 мінут.

ПОЖАР МІСТА В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, 14. вересня. — В Молдавії погоріло місто Гуси. Пожар почався в болгарській і жидівській частині, але з часом розійшовся на ціле місто. Згоріло коло 180 камениць, не числячи малих домів. Нині коло 20,000 людий находиться без даху над головою.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОХІД ПРОТИ ФРАНКА ЙДЕ ДАЛІ

Не минуло ще тижня, від коли з канцелярії епископа Богачевського в Филаделфії розіслано дві брошурки, які передруковують дві низки статтий пана д-ра Назарука в „Америці" та стараються доказати, що ми Рутенці, що польсько-римський конкордат був зроблений на користь Українцям; що українські католики мають з покорою приняти всякий приказ про целібат, і такі подібні „основи народної політики", а тут вже й висилають в слід за ними ще одну, вже третю брошуру під наголовком: **Др. Осип Назарук: СВІТОГЛЯД ІВАНА ФРАНКА: Чи Може Християнський Нарід Приняти і Ширити Культ Його? — Филаделфія, Па. 1926.**

До висилки додається письмо, в якому говориться:

> **Сл. Іс. Хр. Високопреподобний Отче! Рівночасно пересилається .... примірників брошури п. з. „Світогляд Івана Франка" з проханням о ласкаве розпродання їх по ціні 5 центів за один примірник. — Належитість за ці брошури в лучній сумі .... зволять Ваша Високопреподобність надіслати негайно на руки „Епископської Канцелярії". 815 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.**

Як бачимо, кольпортажею „світогляду" д-ра Назарука занялася сим разом знова Епископська Канцелярія. І знова українських священиків старається повернути в кольпортерів мудрощів сього великого Християнина.

Книжочка, як подає її редакція, се знова передруки статтий д-ра Назарука в тій самій терпеливій „Америці". До статтий сих додана лишень передмова, в якій її редакція по купецьки розхвалює свій товар:

„Хто вірить ще в українську справу, хто хоче ладу і порядку в народі своїм, хто хоче бачити сильну і гарну молодь нашу, підготовану до державного життя, — нехай ширить сі видання і поручає їх своякам і знакомим, бо в сих статтях кожде слово правдиве".

Справді, „кожде слово правдиве". І ми не маємо нічого проти появи сеї брошури. І ми витаємо її появу. Коли справді хто ще не знає, яку правду пише „Америка", най читає сю брошурку. Розбиратися в тому, чи се правда, чи неправда, довго нема що: прецінь самий автор говорить, що там кожде слово правда...

Привитати можна сю брошуру ще й з тої причини, що й вона видана певно в тому переконанню, що коли одна стаття в „Америці" не зробила відповідного враження, то таке враження мусить зробити ряд подібних статтий, разом зібраних. З сим треба погодитися. Справді, одна стаття проти Івана Франка, поміщена в „Америці", не дасть читачеви повного образу умового хаосу, який панує в голові оплювателів великого генія. Зате, коли таких статтий збереться в одну цілість три-чотири, та зрівняється те, що писано в одному місци, з тим, що пишеться в другому, то образ хаосу вийде повний і скінчений. Як хто ще може сумніватися про страшну колотнечу в голові подвижників проти Франка, най прочитає собі сю брошуру. Та ми сумніваємося, чи богато людям се ще треба доказувати.

Появу брошури треба підчеркнути як отверту публичну заяву. В хвилю, коли память Івана Франка святкує весь український народ, коли до свята примазується богато чинників, які зі сим святкованнем не мають нічого спільного, добре сталося, що маленька горсточка людий явно-славно заявляє українському народови: Нам з тобою не по дорозі.

В хвилі, коли проти святкования ювилею Івана Франка іде з ксьондзівськими проклонами й жандармськими утисками польска окупація, добре сталося, що кожда група виразно заявляє, по чиїй стороні вона стоїть: по стороні творчої праці Івана Франка, коло його кличів освіти, організації й боротьби за кращу долю нашого народа, чи може по стороні найзнищеної української землі, для яких Іван Франко є чортом з пекла родом, який „поржондних руских хлопкув збунтовал".

Українських свідомих людий не може радувати, що від боротьби за повний розвій українського народа відділюється горсточка духовенства, — в тяжкі для нашого народа часи нам треба дорожити кождою одиницею, — але для самої боротьби далеко краще, що ся горсточка виразно стане проти українського народа, якби та група мала фальшивими устами хвалити Івана Франка. Краще, що вони отверто кидають визов українському народови й своїм власним співвірцям, як малиби стояти тілом з нами, а душею бути з нашими ворогами. Краще, що вони вживають як притоки для свого виступу проти українського народа, що, мовляв, Іван Франко поклав собі за ціль знищити віру й церкву, як малиб вони вживати приток, щоби стояти з народом, з яким вони стояти не хочуть.

Власне в сьому й лежить великість духа Івана Франка, що й по своїй смерти Він заставляє кождого сказати виразно, по чиїй він стороні: З народом, чи проти нього.

ЧОЛОВІК ПРОСВІЧЕНИЙ, АЛЕ БЕЗХАРАКТЕРНИЙ, Є ШКІДЛИВИЙ ТОМУ, ЩО УЖИВАЄ НА ЗЛО ТИХ СРЕДСТВ, КОТРИМИ РОЗПОРЯДЖАЄ. ЧОЛОВІК ХАРАКТЕРНИЙ, АЛЕ НЕОБРАЗОВАНИЙ, Є ШКІДЛИВИЙ ТОМУ, ЩО МИМО ДОБРИХ НАМІРІВ ПОСТУПАЄ ДУЖЕ ЧАСТО КРИВО І ПСУЄ ВСЮ СПРАВУ.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

Не вільно закривати очей!

Біда наша від того залежить, що не маємо свого національного українського духовенства. Не маємо такого духовенства, якеб почувало себе близьким до народа, свідомим сучасних йому культурних і соціяльно-політичних потреб, яке на становищі української народньої інтелігенції булоб проводирем народа й оборонцем його національних інтересів. Словом — не маємо ми українського національного духовенства. Маємо лише жалю гідну спадщину московської україножерної роботи на наших землях, маємо духовенство темне, національно несвідоме, до жадної позитивної роботи на народній ниві не здале, до того-ж полохливе й сервілістичне. Через те наше духовенство абсолютно не розуміє завдань сучасности, не розуміє величезного руху національного й політичного відродження нашого народа, дивиться на все, що кругом нього відбувається, з недовірям та ворожнечею. Коли й приймає часом участь у національному русі, як — наприклад — в українізації Служби Божої, то тільки з примусу та страху і досить буває повітовому старості чи якомусь референтові закликати „батюшку" до себе „на сповідь" та „щиро порадити" або й налякати його позбавленням парохії, як од громадянської мужности „духовної особи" не лишається й сліду; духовна особа знову вертає до старої практики чисто формального виконування своїх ритуальних обовязків на мові змосковщеної церковно-славянщини і заразі ховається від усього, що кругом діється, як миш під мітлу, „благодаря і славля Бога" за те, що свою вину недбальства й відсутности громадянської мужности можна на начальство звернути.

Біда нам з таким духовенством. Величезні шкоди й перепони від того є в живому русі та змаганнях до кращого нашого народа. Величезні шкоди від того бувають і для самого духовенства та для справи православної церкви. Хто того не бачить і не знає, що та величезна пропасть, яка щораз то збільшується поміж православним духовенством і народом, має своєю причиною відчуженість першого від живих потреб народа, нерозуміння духовенством народних стремлінь та не приймання в них належного уділу. Бачать це й кращі з поміж духовенства, але загальна темнота, консерватизм та інертність маси не дають можливости тим не многим кращим започаткувати справу самовідродження, справу національної роботи, налагодження стосунків з народом. Тим більше, що зверху нема для них жадної допомоги, жадної ініціятиви в цьому відношенні; немає надії, що верхи станут в оборону їх перед світською владою за „політику". Бо-ж на верхах, на епископських тронах та в консисторіях сидять чужі нам і ворожі нашій справі українській московські або змоскалізовані люди...

І коли історично так склалося, що релігія ще довго відгравати ме велику ролю в життї народів, коли ще довго політики будуть використовувати релігію, як знаряддя для своїх цілей, то нам, Українцям, не вільно закривати очей перед тим, що роблять з нашою православною церквою та з її установами.

В нашій газеті вже було звернуто увагу громадянства на те, що уряд за згодою нашої духовної влади, себто за згодою митр. Діонісія, приступає до реорганізації духовної семинарії в Кремянці. Дотеперішній стан цеї наукової інституції, з якої виходили кандидати на священиків для нашого народа, нас далеко не задовольняв. В цій інституції панував дух русотяпства, дух ворожий українському рухови, дух яким затроєно сотні молодих душ, що вийшли з нашого народу, і зроблено їх не здалими до громадської праці на рідній ниві. Ми завсігди вели боротьбу за реорганізацію цієї установи, за перетворення її на інституцію таку, яка-б випускала людей не чужих нашому українському народові, а близьких йому і мовою і душею, — таких, якіб серед нашого народа „право правили слово істини" Христової в рідній йому мові українській, в привичних йому народніх формах, як того вимагають інтереси віри й інтереси народа. Але трудно було побороти консерватизм та байдужність до нашої народньої справи вищої православної єрархії, що прислухувалась лише до бажань Ст. Грабського, а не до справедливих вимог православного населення. Тепер уряд сам приступає до реорганізації духовної семинарії. Але коли зробить цю реорганізацію, то — звичайно — не в інтересах нашого народа українського, а в інтересах своїх.

Була раніш теденція у вищих урядових сферах впровадити в реорганізовану семинарію (9-ти клясову) польську мову, як мову викладову, а на вивчення мови української уділити лише 11 годин на тиждень. Цей ганебний намір — здається — тепер занехано; але вже таки викладовою мовою має бути не українська мова, а польсько-українська, чи — як пише півофіціяльний „Нови Курер Польскі" № 196 — „буде допущено мову українську, як другу викладову мову, побіч мови польської". Міністр освіти п. Суйковський, який є принціповим ворогом утраквізму в школі, ніби то для Духовної Семинарії погодився відступити від слушної, наукою обоснованої засади і погодився на утраквізм. Утраквізм у школі є нісенітниця, крім того з практики ми знаємо, що таке польський утраквізм в українській школі, — це є утраквізм лише на папері, а фактично — цілковита полонізація.

А ще ми чуємо, що в цьому утраквізмі на викладі в мові український має бути уділено лише 40 проц. тижневих годин. Для нас ясна тенденція нових організаторів Духовної Семинарії. Не за наш народ та його духові інтереси вони дбають. І як колись згубна політика московська „дурманом обповивала" нашу молодь в духовн. семинаріях, щоби її зрусифікувати своїми агентами в „духовном вѣдомствѣ", так тепер влада польська хоче наше духовенство спольонізувати. Як перше, так і друге є противне живим інтересам нашого народа. І ми повинні завчасу всі протестувати проти антинаціональних утраквістичних намірів реорганізаторів духовних шкіл. Духовна Семинарія, яка має підготовляти для нашого народа духовенство, мусить бути з українською викладовою мовою.

„Громада" (Луцьк).

Я ВОЛІ ХОЧУ.

Я волі хочу і добуду,
Я помсти хочу і помщуся.
Я у звіра обернуся,
Катувать буду без суду.

Густу сітку помсти храмів
Побудую на Вкраїні,
Мордувати без спочину
Буду я тиранів-хамів.

Всю зневагу, усі муки
Переллю у помсту люту
І таке утну я путо,
Що скує навіки руки.

Та що руки! Мозок, серце,
Душу вашу препогану,
Ви злодії, каторжани,
І на чеснім битись герці.

З вами козаку не личить...
Гей Москаль, Румун, Ляшки,
Нашивайте лубочки,
Ми зуміємо помститись.

В. Бобрів.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

112.

Товариство імени Івана Франка в Елмайра, Н. Й., відділ 271. Українського Народного Союза.

Наше товариство ухвалило 10 долярів яко жертву на Сиротинець при Українським Народнім Союзі. Після ухвали пересилається сю суму до призначеного місця. На другу часть жертви декотрі вже зложили по доляру, а ще декотрі обіцяли пізнійше зложити. Як буде та жертва вже в цілости від всіх членів зібрана, тоді вишлеться всю суму. При тім дякуємо комітетови за щиру безкористну працю на користь будучому притулищу бідних сиріток по членах У. Н. С. Боже помагай Вам, вірні сини України, в тім завданню! Ваша щира праця засіяе блеском слави для цілого українського народу! Честь Вам за те! — Григорій Левуш, секретар.

113.

Братство св. Петра і Павла в Янгстави, Огайо, відділ 274. Українського Народного Союза.

Посилаємо малу жертву на Сиротинець У. Н. Союза в сумі 7 долярів. Хотяй мала сума, але зате щира, бо члени нашого відділу розуміють, що такої річи, як Сиротинець, потреба для нашої так славної організації, щоби мали місце сироти по наших членах і старці, котрі є членами У. Н. Союза. Се є наша трета жертва. Зичимо як найлучшого успіху Комітетови Сиротинця. — Теодор Сенедяк, секретар.

114.

Братство св. Петра і Павла в Монесен, Па., відділ 338. У. Н. Союза.

Наше братство устроїло дня 27. липня пікнік на дохід Сиротинця при У. Н. Союзі. Завдяки доброму комітетови пікнік випав дуже добре і приніс $55.05 доходу. З того виплачено 2 доляри за оголошення. Зістало $53.05. До сього додано жертву $4.00. Разом $57.05.

Наші члени дальше будуть збирати жертви поміж собою, щоби не датись завстидати другим відділам. Наш відділ вже вислав на Сиротинець $95.05. — М. Салак, предс.; Іван Крицький, касієр; Ф. Янковський, секретар.

115.

Товариство Запорожська Січ в Манчестер, Н. Й., відділ 340. Українського Народного Союза.

Уряд предложив справу Сиротинця на мітингу, котрий відбувся дня 2. серпня сього року. Всі члени заінтересувались справами Сиротинця і сказали як один, що бажають Сиротинця при У. Н. Союзі. І всі члени зложили по одному доляру, то є 13 долярів.

На жаль наш відділ нічого не ухвалив з каси, бо він недавно оснований і членів не має богато. Також не міг він ще зробити якесь підприємство. Тому ми звертаємося до тих відділів, котрі заможнійші, нехай підопруть сю ціль, котру постановив Український Народний Союз. Наш відділ желає, щоби як найскорше став збудований Сиротинець при Українськім Народнім Союзі. — К. Дембрович, секретар.

НОВА КАЛІФОРНІЯ.

Шукачі золота, що приїздять до Москви, оповідають цікаві подробиці з життя алданських копачів золота. Алданська земля заселюється дуже скоро, бо золоті жили просто магнетичною силою притягають людей з цілої Росії. Вони бажають забагатіти. Коли ще ніхто не знав про поклади золота в алданській землі, край той був зовсім незаселений. Всі вимикали тую сибірську закутину, бо боялися, що проковтне їх безмежна тайга, що найдуть напевно смерть в алданських болотах і мочарах. Але наслідком золотої горячки пропали всі побоювання.

Алданський край скоро заселився, а там, де недавно ще були лише ліси і мочарі, повстали три великі міста: Незамийотний, Пролетарський та Удачно-Найдьонний. У тих містах є вже численні кооперативи, клюби, а навіть кінотеатр (мувинґ-пікчер). У великій деревяній буді посеред дикої тайги, де тисячі літ царив маєстатичний, мертвий спокій, зявився апарат мувінґ-пікчера; „Великий німий" називають його там загально. Що вечера, після тяжкої цілоденної праці, копачі подивляють величаві образи великих американських і европейських фабрик, і забувають на дві години свою тяжку долю.

Золото приносить щастя або нужду. Шукачі золота, то люде неспокійні, дуже рухливі, не бояться відбувати довготриваючі, тяжкі і небезпечні мандрівки по краю в пошуканні могучого того мінералу. Цього року около тисячу розчарованих копачів пішло в околиці ріки Теркумцй, що є 500 км. далеко від Алдану. Під проводом сміливого і досвідченого шукача золота, Попова, вирушили на мандрівку. Одначе золота не найшли. Три місяці опісля вернулися до Алдану зголоднілі, винуджені. А вернуло їх лише 500. Инші заплатили життям за нещасну золоту горячку. В понурих мочарах Алдану спочали їх тіла.

Паперових грошей нема в Алдані. За все платять там золотом. Хто має золото, може купити хліб, масло а навіть і вино. Кільограм хліба коштує півтретя рубля золотом, масло 15 рублів, вино 10 рублів. Все, як видно, дороге. Лише людське життя не представляє там ніякої вартости. В цілому краю увихаються численні ватаги бандитів, безпардонно ограблюють і вбивають шукачів золота, де їх стрінуть лише. Далеко більшу вартість як життя людини мають в Алдані коні. Можна купити коня вже за пять долярів. Зате дуже дорога є паша, бо пуд сіна коштує 10—25 долярів. Денно мінімум екзистенції є на Алдані дуже високе, бо рівняється ціні одного коня, цебто пять долярів.

Пересічний заробіток шукачів золота виносить там літом 500—5,000 рублів, але як копачеви сприяє щастя, може заробити і 40,000 рублів за одно літо. Зимою зарібки, самособою, значно менші, бо підчас острих морозів пошукування золота дуже утруднені. Тому теж більшість мешканців на зиму кидає Алдан, а остаються там лише деякі загорільці, якими зовсім заволоділа „золота горячка". Не зважаючи на те, що праця шукачів золота дуже тяжка, ті люде є страшно легкодушні. Як лише вдасться їм зібрати більшу скількість золота, зараз протрачують його в шинках і клюбах. А за якийсь час вони знову без грошей і знову пускаються в погоню за золотом. Золота в Алдайській землі є досить. Минулого року добули там 6,500 кг., а хто зна, які скарби криються ще в тій землі, яку щойно в части розслідили.

МАСАРИК ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТИ.

Президент Чехословаччини Масарик в інтервю з представником газети „Іль Мондо" говорив про національні меншости. В Чехословаччині можна брати під увагу передовсім німецькі національні меншости, бо вони найчисленніші. Вони ще досі не хочуть зрозуміти, що вже втратили верховодство, яке мали перед війною. Німців у Чехословаччині є більше як три міліони, а живуть майже компактною масою. Тому треба супроти них управляти політику концесій. Але політику цю не слід розуміти, як слабість чехословацького уряду, лише щоби їх притягнути до співпраці для держави. Це вже в части і сталося, бо німецькі посли голосували разом урядовою більшістю. „Агресивна політика супроти меншости була би нерозумною і я ніколи не вів би такої політики" — закінчив президент Масарик. А яку політику він від недавна почали вести супроти закарпатських Українців, тому що їх незначне число, хоч також живуть збитою масою!?

НА СМЕРТЬ ПЕТЛЮРИ.

Упав герой! У чужині,
Далеко від Вітчини,
Не в полі на коні
На любій Україні.

Рука злодійська жидовина
Перетяла його життя,
Звела у темне небуття
Українського сина.

О, не радійте вороги,
А плачте — він не вмер,
Він більший став тепер —
Час не зламають остроги,

І кулі ваші, ви усі
З беззбройними сміливі
А з смілим трусливі —
Заждіть, прийдуть ваші часи!

В. Бобрів.

РУТЕНСЬКИЙ ЕПИСКОП НЕ ХОЧЕ ГОВОРИТИ З УКРАЇНСЬКОЮ КАТЕДРАЛЬНОЮ ПАРОХІЄЮ.

Українська греко-католицька церковна громада в Филаделфії, яка здавна вважала точкою своєї амбіції, що ся громада як катедральна, має служити взірцем для всіх других громад у цілій Америці, зі жалем побачила, що з приїздом епископа Богачевського порядки в сій громаді щораз більше псуються.

Щоби направити се лихо, скликано дня 1. липня 1926 року збори представителів громад по дільницях міста Филаделфії, представників братств і товариств, відділів Українського Народного Союза й Провидіння. До участи в зборах припущені були лишень члени парохії. По обговоренню справи вибрано комітет з 9 членів, якому припоручено віднестися до епископа Богачевського з відповідними предложеннями в ріжних церковних місцевих справах та старатися в сей спосіб зарадити дальшому розбиванню парохії.

Виконуючи постанови зборів, комітет приготовив меморіял, в котрім виказується докладно недостачі в заряді української парохії в Филаделфії та подається способи зарадження сим недостачам. Сей меморіял комітет збирався предложити епископови Богачевському, і в тій цили комітет віднісся дня 15. липня с. р. до епископа о визначенне авдієнції.

Дня 9. серпня, себто в три тижні після листа, комітет нарешті діждався листа, підписаного о. Павлом Працьком, парохом, в котрім комітет повідомлено, що епископ рішив приняти комітет на авдієнції, але аж по скінченню вакацій.

В два тижні після сього листа комітет віднісся до епископа, щоби справи дальше не відкладати, але визначити авдієнцію в найблизчій будучности. У відповідь на се прийшов лист з канцелярії епископського ординаріяту, в котрім повідомлено комітет, що „Їх Преосвященство Константин готові приняти інтересантів на авдієнцію в найблизший четвер, то є на 9 вересня".

Комітет для всякої певности вислав листа з потвердженнєм одержання листа ординаріяту та запевненнєм, що делеґати прибудуть на авдієнцію в означений час.

Дня 9. вересня, в 8. годині вечером, зявилася в канцелярії епископа ціла делеґація, в склад котрої увійшли громадяни: Мих. Коцюк, Теод. Грицей, Мих. Дармограй, Волод. Костецький, Гр. Лесюк, Микита Бурий, Ілія Чичула, Данько Матищак і Стефан Слободян. До делеґації, замісць епископа, вийшов о. Ващишин, канцлер епископа, і о. Пик, парох филаделфійської парохії, а о. Ващишин заявив делеґації, що епископ постановив делеґації особисто не приймати, а замісць сього припоручив йому як канцлерови й новому парохови о. Пикови вислухати делеґацію та списати протокол з усего, що делеґація скаже. „Владика — говорив канцлер — по перечитанню стягненого протоколу або дасть відповідь на письмі, або покличе делеґацію на ще одну авдієнцію".

Члени делеґації заявили на се, що вони заскочені рішеннєм епископа, бо вони прийшли до епископа зі справами, які мають значіннє не лишень для филаделфійської парохії, але й для всіх парохій по цілій Америці. Тому вони мусять домагатися побачення зі самим епископом.

Коли представники епископа заявили, що рішенне епископа делеґації не приняти невідкличне, делеґація спитала, яка причина рішення епископа. О. канцлер Ващишин заявив, що епископ не хоче приняти делеґації тому, бо хтось з делеґації мігби висказатися образливо про епископа і тим нарушити його епископську повагу. Щоби до сього не допустити, епископ рішив авдієнції не уряджувати; замісць авдієнції громада краще зробить, як поговорить з представника епископа, а сі доложать епископови їх прозьби й бажання.

Делеґація рішучо запротестувала проти такого трактовання себе, представників церковної громади й стільки товариств. Делеґації дуже дивно, що епископ не хоче приняти на авдієнцію своїх парохіян. Їй дивно, що епископ перебуває цілий час у Филаделфії, але людий навіть на авдієнції бачити не хоче. Делеґати і всі українські еміґранти вже давно відвикли від такого трактовання, якого вони могли зазнати хиба в старім краю. В Америці зовсім інакше. Американські Українці вислали були делеґацію до президента Злучених Держав Гардинґа, і сей начальник стоміліонової держави приняв на авдієнцію не 9, але 90 людий, витався з ними, говорив з ними, приняв від них меморіяли. Так нас приняв президент, для котрого ми іміґранти, себто до певного степення чужі люди.

З огляду на таке поступовання епископа зі своїми вірними, делеґація заявила о. канцлерови, що вона меморіялу, нею виготовленого, через посередників епископови не буде передавати. Делеґація заявила, що вона зложить народови звіт з того, як епископ трактував народну делеґацію, і що справа від тепер у народних руках. За дальший хід подій делеґація не відповідає.

Комітет мав того самого дня мітинґ, на котрому постановлено оголосити в українській пресі меморіял до епископа та предложити звіт з авдієнції на зборах товариств і громад в пятницю, дня 17. вересня с. р. в гали Товариства Укр. Амер. Горожан, під ч. 847 Норт Френклин Стріт, о годині 8. вечером.

Михайло Коцюк, предсідатель;
Михайло Дармограй, секр. ком.

МЕМОРІЯЛ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ (КАТЕДРАЛЬНОЇ) ЦЕРКВИ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

Филаделфія, Па., 24-го липня, 1926.

До Їх Преосвященства Кир Константина Богачевського,
815 Н. Френклін ул.,
Филаделфія, Па.

Преосвященний Владико: —

В нашій парохії в Филаделфії від довшого часу суть невдоволення парохіян, однак шануючи волю попередного пок. Епископа Ортиньского, ми нічому не противилися, в надії, що Преосвящений Владика по певнім відпочинку та упорядкованню справ діецезальних упорядкує також справу парохії в Филаделфії.

Тимчасом справа чимраз більше заостряється, бо бачимо, що наша праця нищиться, а що більше, в тім часі, коли ми, як Українці, дістали 7 чартерів на Укр. Народні Доми в Филаделфії, коли ми як Українці ішли на Світову Війну по стороні Америки, — коли ми як Українці купували Бонди Американські на грубі тисячі долярів в самій тільки Филаделфії, — коли ми як Українці устроювали тисячні маніфестації підчас кампаній за бондами Амер., — коли ми як Українці устроювали великі маніфестаційні „Віча" — коли ми як Українці висилали ріжного рода протести і телеґрами проти прилучення Галичини до Польщі і взагалі проти гнобителів України, — коли ми як Українці з Филаделфії (звідки вийшов почин) як і з цілої Америки були на послуханню в Вашинґтоні в Конґресі і у помершого Президента Злучених Держав Гардінґа і у Секретаря Заграничних Справ п. Гюза, де ми представляли українську справу, і коли ми всі все і всюда стараємося себе маніфестувати як Українці, Ви, Преосвящений Владико, позволили на це, щоби наш Хор Парохіяльний співав на виставі в Филаделфії як „Рутенський" а відтак як на глум в „Америці" описано, що се був Укр. Катедральний Хор з Филаделфії. Таксамо заманіфестували Ви, на жаль, і нас парохіян филаделфійських в Шикаґо на Евхаристичнім Конґресі як „Рутенців" а тимсамим потвердили Ви твердження Поляків, що Українців в Америці нема, — бо Поляки можуть отверто перед світом заперечити, якби прийшов який протест від Українців з Америки, що в Америці жадних Українців нема, а є тільки „Рутенці", котрі нічого не хотять від нікого, бо суть вдоволені з того всего, що тепер діється.

З тих отже причин ми як члени парохії в Филаделфії, а по друге як представники ріжних Братств і Товариств в Филаделфії, зійшлися на нараду, яка відбулася дня 1-го липня, 1926, а на якій ми сконстатували, що в Филаделфії парохіяни не мають жадного голосу взглядом господарки церковної а тимсамим і до майна церковного. Противно, їх іґнорують на кождім кроці, бо:

1. Продано фарму коло цвинтара, котру разом з цвинтаром померший Епископ купив для парохії в Филаделфії за парохіяльні гроші.

2. Побирається за гроби подвійну а і потрійну оплату, ніж побиралося перед приїздом Преосвященого Владики, таксамо побирається за високі оплати за похорони а до того ще примушується вдів і вдівців до плачення всіх належитостей з гори помимо сего, що жадна орґанізація ані асекурація не виплачує посмертного перед похованнєм помершого.

3. Священство в церкві підчас проповідей накидується на Українські Народні Доми в Филаделфії а також на Українські Орґанізації, котрі містяться в тих домах, поширюючи українську і американську ідею.

4. Священство накидується на якісь „Козацькі церкви" і тим самим відганяє людей від католицкої церкви та що черeз це богато парохіян відійшло від нашої парохії, бо одна часть вступила до церкви москвофільської, а друга часть заснувала автокефальну церкву, про що до приїзду Преосвященого ніхто тут і не думав.

5. Священство на звернення уваги кураторів і парохіян на непорядки, заявляє, що не дбає про те, хотьби тільки один чоловік мав лишитися при парохії. Іґнорується усіх парохіян і впрост показується їм двері за дотеперішню їх поміч в будові церкви і т. п.

6. Священство відмовляє проголошування брацьких і товариських засідань, хотяй перед приїздом Преосвященого майже кожде Бр. і Тов. користало з церковного проголошення і тимсамим лучше могло розвиватися.

7. Священство не симпатизує з Бр. і Тов. як це було перед приїздом Преосвященого, бо коли Бр. або Тов. устроюють яку маніфестацію, пр. „День Першого Листопада 1925" — парохія помимо просьби делеґатів Бр. і Тов. устроює нам на перекір другу маніфестацію в той самий день.

8. Усі депозити вложено як довг на церкву помимо сего, що за гроші брані в депозит куплено около 10 домів і ті доми повинні покрити депозити.

9. Що з припоручення Преосвященого Владики в Сиротинці святкують латинські свята тайно, а через це ми є цілковито осмішені перед загалом, який не знає, чи ми є латинники чи греко-католики.

Длятого підписані, як вибраний Комітет Громад в Филаделфії та Брацтв і Товариств, а то:

1. Тов. Укр. Американських Горожан в Филаделфії;
2. Тов. Ліґи Горожан Укр. Роду в Филаделфії;
3. Тов. Укр. Ліґи на Фейрмонт в Филаделфії;
4. Тов. Укр. Ліґи в Найставн в Филаделфії;
5. Тов. Укр. Ліґи в Савт, Филаделфія;
6. Тов. Укр. Ліґи в Норт, Филаделфія;
7. Тов. Укр. Січового Дому в Филаделфії;
8. Тов. Укр. Січової Орґанізації в Филаделфії;
9. Бр. Св. Володимира, від. У. Н. С. в Филаделфії;
10. Бр. Св. Ґеорґія, від. У. Н. С. в Филаделфії;
11. Бр. Св. Василия, від. У. Н. С. в Филаделфії;
12. Тов. Любов, від. У. Н. С. в Филаделфії;
13. Тов. Мир, від. У. Н. С. в Филаделфії;
14. Тов. Єдність, від. У. Н. С. в Филаделфії;
15. Тов. Тараса Шевченка, від. У. Н. С. в Филаделфії;
16. Тов. Івана Франка, від. У. Н. С. в Филаделфії;
17. Тов. Князя Данила, від. У. Н. С. в Филаделфії;
18. Бр. Св. Иосафата, від. Провидіня в Филаделфії;
19. Бр. Св. Петра і Павла, від. Провидіня в Филаделфії;
20. Бр. Св. Михаїла, від. Провидіня в Филаделфії;
21. Бр. Св. Николая, від. Провидіня в Филаделфії;
22. Тов. Ортиньського від. Провидіня в Филаделфії;
23. Тов. Тараса Шевченка, від. Провидіня в Филаделфії.

Домагаємося від Преосвященного Владики:

1. Скликання засідання усіх парохіян Филаделфії і вибрання комітету після права церковного, принятого в стейті Пенсилвенії, котрий би спільно з парохом наставлював високість оплат за гроби, похорони і проче, як се всюда практикується.

2. Зачартерования церкви як Укр. Греко-Католицька Церква Преч. Діви Марії в Филаделфії, після прав стейту Пенсилвенії.

3. Заки Преосвященний не настановлять при церкві в Филаделфії пароха одного зі старших священиків, котрий знавби американські обставини і знавби, як з людьми обходитися, щоби люди не закладали інших не-католицьких церков і не утікали від церкви і котрийби рівнож інтересувався народними справами і жив в згоді з Бр. і Тов., чого ми рівнож домагаємося, бо тоді нарід лучше шанує церкву і лучше її попирає матеріяльно — домагаємося видання таких заряджен:

4. Заказати теперішному священству, щоби в церкві при проповідях не накидувалося на своїх парохіян і взагалі на Українців в Филаделфії, бо се шкодить розвоєви, а навіть істнованню церкви.

5. Наказати теперішному священству, щоби на будуче проголошувало засідання Бр. і Тов., коли сего урядники забажають.

6. Заказати теперішному священству, щоби не накидувалося на Українські Народні Доми в Филаделфії, бо се Народний Український маєток, бо вони були побудовані на поміщенне укр. вечірних шкіл і суть дорогі Українцям в Филаделфії, тимбільше, що куповані за зложені ними гроші.

7. Наказати теперішному священству, щоби числилося з Бр. і Тов. і в той день, коли Бр. або Тов. устроює якесь підприємство або маніфестацію — не устроювало на перекір других маніфестацій а тимбільше, коли ще і делеґація о се просить, як то було зі Святом Першого Листопада, 1925.

8. Звільнення церкви від депозитів, бо на це є около 10 домів, куплених за гроші з депозитів.

9. Заперестанне святковання латинських свят в Сиротинці, а коли вже треба зробити зміну календаря, то робити це явно і по закону.

Маємо надію, що Преосвященний Владика постараються, щоби ті наші домагання були виконані і то в короткім часі, а коли до місяця не буде парохіяльного засідання, ми не відповідаємо за дальші наслідки.

ЗА КОМІТЕТ:

Михайло Коцюк;
Теодор Грицей;
Михайло Дармограй;
Володимир Костецький;
Стефан Слободян;
Григорій Лесюк;
Ілія Чичула;
Никита Бурий;
Данило Матищак.

УАН ВІДКАЗАЛАСЬ ВІД УЧАСТИ В „УКР. НАУК. ЗІЗДІ" В ПРАЗІ.

Українська Академія Наук послала до празького комітету для скликання т. зв. „українського наукового зізду" (відкривається 3-го жовтня) повідомлення, що Академія Наук ніякої участи в зізді не візьме і ніхто із членів академії зокрема на зізді не буде.

Грім.

ПІҐУЛКИ.

На фармах перед церквою, після Служби Божої. „Парохіянин" до священика:

— А як буде на Великдень, панотче? Може би ми раз відсвяткували Великдень по старокраєвому й почали в півночі богослуження? І вам не пошкодить, як будете один раз на рік менше спати!

Ціла громада притакує:

— А здалобися! Справді добра думка! Ми далі позабуваємо, що ми християне!

— Дуже добре, — відказує священик. — Приїду до вас в великодну суботу вечером, лише щоби хто привіз мене від стації до церкви.

— То вже не ваша жура, — відказують парохіяне, — лише щоби ви нас не здурили. Боґа, або „кара" буде чекати на стації і привезе вас просто до церкви перед самою північчю.

— — — — — — —

В суботу великодну після четвертої години по обіді почав падати сніг із дощем. В семій годині вечером заїхав потяг на двірець. Фармер, що приїхав боґою по священика, забрав від нього валізку й сказав:

— Трохи зачекайте, бо я маю ще якісь орудки по склепах. За чверть години поїдемо.

Із чверть години зробилося дві години. За той час сніг таки добре ліпив. Посідали й поїхали. Їзда була тяжка, бо дорога розмокла, колеса стрягли в розмякшену землю й одна конина ледви тягла боґу:

— Чи прийдуть люде до церкви? — запитав священик.

— Певно! А чому не мали би прийти?!— відказав фармер.— Свяченого вже яких пять років не то що не кушали, але навіть і не виділи.

— Я тому питаю, — каже священик, — бо дивіться яке на дворі. Мокро, зимно! Ледви чи кому схочеться прийти в таку слоту до церкви.

— Сего й ми боялися, що ви не прийдете. Як мене вислали, то таки казали, що я дурно їду, бо вам не схочеться їхати в таку непогоду. А за людей не журіться! Буде повна церква, коби лише помістилися всі!

Пятнайцять мінут по дванайцятій, в півночі, доїзджали до церкви.

Священик, поглянувши на годинник, каже:

— Ми спізнилися трохи, бо в церкві, бачу, вже світиться.

— То нічого, що спізнилися, — відказує фармер. — Ліпше спізнитися, як взагалі не приїхати. А то жалувалибся на вас люде дуже! От, вже світло горить в церкві. Я-ж казав, що буде повно людей.

Заїхали перед церкву. Фармер задержав конину й почекав хвильку. Звернувшися в сторону церковних дверий, гукнув:

— Агов! А вийдіть хто! (По хвилі, коли ніхто не вийшов): Може й задрімали, чекаючи вас.

Священик зліз з боґи, взяв валізку і пішов до церкви, а фармер сказав, відізджаючи:

— Я ще поїду до дому, переодягнуся, тай верну з жінкою!

— — — — — — —

В церкві горіло світло довкола Гробу Христового, а перед ним клячала старенька вдова зі своїми внучками, двома дівчатками. Віддавши честь плащениці, священик спитав її:

— Чи там на хорах є хто?

— Еге! — відказала вдова.— Там є наш „дек".

На хорах заворушилося й зараз зійшов „дек" і його троє дітей.

— Се всьо? — спитав священик.

— Та як бисьте побудили наших парафіянів та ще й привезли до церкви,— відказала вона, — то були би всі. Як би не я, то й сего Гробу не було би!

— Можеб подзвонити, — порадив священик.

Дяк вибіг на двір і подзвонив.

Година павзи!

Прийшов „парохіянин" і задиханий увійшов до вівтаря. За ним увійшло в церкву ще чотирох парохіянів, двох з них навіть з жінками.

Почалася Воскресня Рання Відправа й скоро скінчилася, бо не було кому співати приписаного порядку. По відправі відбулося свячення пасок таки в церкві, бо не було з чим виходити на двір.

— — — — — — —

Священик після того, як побажав всім присутним і відсутним всего добра з Празником Світлого Воскресення, сказав до „парохіянина":

— В третій годині повинна приїхати по мене фіра з кольонії коло В., а звітси маю поїхати на К., де буду правити Службу Божу в 9-ій годині.

— Не знаю, чи дочекаєтеся сегодня фіри, — каже парохіянин. — Я чув, що по вас мала приїхати „кара", але ледви чи приїде в таку слоту. А до того воно ще й дуже рано. Хтож видів коли таке, щоби так рано йти до церкви?

— Коли не помиляюся, — каже священик, — то се була ваша думка, щоби почати Богослуження в півночі, тай самі парохіяне просили мене, щоби я був точно в опівночі в церкві. А ви кажете, що се дуже рано. Не треба було загадувати, коли не було наміру прийти так рано.

— То ніби чому ви мені се кажете? — каже парохіянин. — Та-ж я прийшов!

— Прийшов?!— відказав священик. — Тай ще дехто прийшов, але коли?

— А ви як хотіли? — почав парохіянин злісно. — Ви може думали собі, що я ще звечера буду тут чипіти?! О-го-го! Забудьте, еґомосць! Се не старий край!

— Коли приходить пора, — каже йому священик, — в якій в елеваторі мають проголосити ціну збіжжа із ґрейнексченджу, так фармері не питають, чи дощ, чи сніг, але летять туди стрімголов, щоби, не дай Боже, компанія не збідніла. Несуть послідний, а часто й позичений гріш, щоби лише на час прийти й позбутися своєї праці.

— Несуть, то своє, а не ваше, — відрізав парохіянин. — А вам засі до того! Ви гадаєте, що ви в старім краю?! Забудьте! Се Канада! Фріконтрі! кождий може собі робити так, як схоче й коли схоче! Ваше діло церква, а до людий не мішайтесь!

— — — — — — —

В почтовім уряді маленького місточка на фармах. Фармер до урядника-Українця:

— Таже, пане почмайстер, пятнайцять долярів се не шпас! Мой!... За одну неділю аж пятнайцять долярів. Сего й я би хотів.

— Слухайте, пане, — каже урядник. — Ви чейже не будете вимагати від свого священика, щоби він ішов на тижні кудись працювати й заробляти собі на життя. Він має иншу роботу, церковну, і церква повинна дати священикови удержання.

— Про мене, нехай церква дає! — каже фармер. — Але так як після мене, то пятнайцять долярів се гей забогато.

— Ну, а кілько так після вас належалобся священикови заплатити? — спитав урядник.

— Я гадаю, що й чотири-пять долярів буде з него! — каже фармер.

— Се якраз вистарчить на чотири дні на життя. А з чого буде він жити в прочі дні?

— А що то мене обходить? — каже фармер. — Най жие собі з чого хоче! Але й бо послухайте, пане почмайстер! Що то ми за піп, як він встидається з нами, фармерами, такими простими, горівки випити? Я знаю, бувало, в старім краю, то наш таки панотчик, дай їм Боже здоровля, бо ще жиють, таки добре потягнуть собі того, як вони самі нераз казали, дару Божого! А цес?! І не впросиш і не вмолиш його! Ні, тай ні — каже: Не пю!

— Добрий і гарний приклад дає вам, — замітив урядник.

— Його діло Службу відправити, охрестити, звінчати, поховати, а не приклади давати! — каже фармер.— То ніби хліб можна їсти, а горівки, яка також з хліба робиться, то вже ні?! І се має бути піп?!

— — — — — — —

Ось такі ті піґулки, яких в Америці не купується, а просто від людей дістається.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.
Хто змінює свою адресу, нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":
Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..................
Імя..................
Улиця..................
Почта..................

Нова адреса є:

Число відділу..................
Імя..................
Улиця..................
Почта..................

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

МОЛОДОТУРКИНЯ.

„Туреччина то проминаюча казка", — кажуть знавці минувшини; „то сходяча зоря", пророкують із тріюмфом передчасно знавці теперішности. Але з одного й другого виходить, що Туреччина схоплена раз колесом часу, не може освободитися від законів поступу.

Не позістала поза тим духом часу і турецька жінка. Але в Туреччині не йде то так легко як в инших краях, передусім у подружому житті. Тут треба узглянднити гостру ріжницю між містом і краєм. На селі ще так як і колись є „найвартнійшим домашнім звірятем", що управляє ріллю і бачить у тому свою найвисшу ціль, щоби подобатися чоловікови, у святочні дні прибиратися для нього й щоби процвітати для нього мов цвітка. Дні її проминають за закратованим вікном, надягає „чарчаф", той дивний одяг, що закриває її голову наче чернечий чепець, із якого звисає серпанок. Боязко позирає, коли на ній спочине погляд чужинця, або як цікавий подорожній хоче схопити її образ на фотографічну клішу. Вільні хвилі проводить на балачках із жінками (що таксамо думають як вона) про кухню, діти й одяг, про взірцеве плекання тіла, инакше як у инших народів. Пагністі закрашує на червонобрунатно, муку „генна" з листків ростини „генна" мішають із розчином алуну або цитриновим квасом і з тої мішанини роблять тісто. Тісто це мусить постояти 24 години, щоби потім можна уживати його як пасти до фарбування. Щоби здобути ласку мущини, роблять Туркині чари „пяними міґдаловими очима", а саме так: краску, якої уживають до того, називають „коголь". А є то антимон перетертий на найніжнійший порошок. Тонесенькими патичками посипає його Туркиня на повіки. Очи при цьому то отвирає то замикає, і так шмінка сама розтирається при помочі сльоз.

У противенстві до старотуркині модерна інтеліґентна жінка виборола собі шлях через тверді скелі традиції. В европейській дільниці Царгорода, Пера, та в Анґорі, новій столиці, жінки вже не носять серпанка. Вже перед світовою війною були дочки багатих батьків, що працювали в деяких званнях. Діти простолюддя працювали. і в фабриках тютюну, тай як вправних робітниць радо їх приймали. Тому яких 20 літ назад появились у Туреччині перші вчительки. Їх число дуже збільшається, бо навчання зачинає бути в Туреччині обовязкове. Підчас війни зачали турецькі жінки вступати да банків, до крамниць, як писарки до урядів, як сестри-жалібниці до шпиталів. Урядові кола вважали менше потрібним відступати жінкам місця для академічного образування і для осягнення якогось степеня. Дозвіл для студій обмежений ріжними утрудненнями, а істнує він не довше, як десять літ, тому ті, що конче хотіли здобути знання, нерідко образувалися за границею. В новійших часах нема обмежень для студіювання права й для медицини, все таки практичні зайняття на цьому полі далеко ще не дорівнюють таким самим зайняттям инших культурних країв.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 90, повідомляє своїх членів, що мітинґ місячний відбудеся в неділю, 19. вересня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Проситься усіх членів явитись на той мітинґ, а передівсім довгуючі щоб вирівнали свої залеглости; в противнім разі будуть суспендовані. Проситься тих членів, котрі ще не дали своеї вкладки на Сиротинець при У. Н. Союзі, щоби зложили на сім мітінгу, бо вже час вислати гроші до комітету сиротинця. Проситься членів, щоб не пожалували гроший і помогли збудувати так конечну інституцію. — Т. Винник, предс.; Мих. Михайлечко, кас.; Іван Чепа мол., секр.

ОЛИФАНТ, ПА, Бр. св. Кирила і Методія, від. 86. повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться в неділю, дня 19-го вересня, зараз по Сл. Божій в звичайнім місци. Проситься всіх членів явитися на сей мітинґ і вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. Також пригадується тим членам, котрі ще не зложили своеї жертви на Сиротинець, щоби були ласкаві зложити; най скінчиться того місяця збірка на Сиротинець; не відкладайте, бо тільки сир відкладаний добрий, як зачалисьмо роботу то скінчім. Проситься членів старатись о нових членів і вписувати свої діти до У. Н. Союза. — Г. Сайкевич, предс.; О. Шийка, кас.; Т. Мороз, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Ґеорґія, від. 239, що мітинґ відбудеться в неділю, дня 19. вересня. в гали Тов. Укр. Ам. Горожан, 847 Н. Френклін ул., зараз по Сл. Божій. Тому що є важні справи до вирішення, кождий член повинен явитися на мітінгу. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Взиваєсь батьків, котрі мають діти в У. Н. Союзі, щоби платили точно що місяця, бо котрий не заплатить за оден місяць, то на другий місяць дітина буде суспендована з молодечого департаменту У. Н. Союза. — Ів. Хмелик, предс.; В. Сеґінь, кас.; Ів. Писечко, секр.

ПОРТ ДЖЕРВИС, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 198, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться в 6-тій годині вечер, дня 19. вересня, в Николи Ковалця на Томпсон Стр. На порядку нарад важні справи до полагодження. Крайна пора полагодити вже справу Сиротинця. На мітінгу відбудесь також вибір нового секретаря, бо теперішний секретар заявляє, що між так недбалими членами, як в нашім братстві, він дальше секретарем не може бути. Неприбувший член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Н. Ковалець, предс.; І. Кузів, кас.; В. Огорілка, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє, що триквартальний мітін відбудесь о 3-ій год. попол., в неділю, дня 19. вересня, в гали Укр. Нар. Дому на Лівінтон ул. Є важні справи до полагодження, тому проситься всіх членниць явитись на означений час. Неявившася членица заплатить кари 50 ц., а урядничка $1.00. — Агафія Гондович, предс.; А. Генега, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 19. вересня, о год. 1-ій пополудни, в гали церковній під ч. 645 Рузевелт Евню. Проситься кождого члена явитись і вирівнати свої належитости, бо інакше будуть суспендовані. — М. Скочипець, предс.; Гр. Машлюх, кас.; І. Маркович, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 18. вересня, точно о год. 8-ій вечером, в Укр. Нар. Домі, 217 Іст 6-та ул. Обовязком є кождого члена прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Пригадується інтересованим членам, щоби привели зі собою нових членів; будемо принимати до Братства після статута а до У. Н. Союза без вступного. Неявившийся член на зборах підлягає карі післ ухвали. — Г. Галецький, предс.; Н. Марків, рек. секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. Ів. Хрестителя, від. 97, подає до відома, що збори місячні відбудуться дня 19-го вересня, о 2-ій годині пополудни, в галі церковній під ч. 47 Говп Ев. в Пасейку. Проситься членів прибути на збори. — М. Припхан, предс.; М. Табачук, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє своїх членів і членниць, що мітинґ відбудеться в неділю, дня 19. вересня, о годині 2-ій пополудни, в гали церковній під ч. 127 Парк ул. Проситься членів прибути на час, як рівнож члени довгуючі нехай вирівнають свої залеглости. — М. Довгий, предс.; Н. Хабінець, секр.

ПАСЕЙК. Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Т-ва Т. Шевченка, від. 42, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, дня 19-го с. м. о год. 2-ій пополудни під ч. 237 Hope Ave. Проситься членів прибути на той мітинґ, бо є важні справи до полагодження. — В. Лелет, предс.; О. Свитак, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Сестр. Неп. Зач. Пр. Діви Марії, від. 112, повідомляє своїх членкинь, що місячний мітинґ відбудеться о тиждень пізнійше, то є 26. вересня, в неділю, зараз по Сл. Божій, в школі парафіяльній, з причини тої, що дня 19. вересня буде баль нашого Сестрицтва. Тож проситься всіх прибути на наш баль, бо дохід з балю призначений на народні цілі. — О. Кульчицька, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, дня 19. вересня, о годині 1-ій пополудни, в гали парафіяльній. Уряд просить членів місцевих і позамісцевих прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Члени довгуючі мають вирівнати свої залеглости. — Г. Ясінський, предс.; В. Бартош, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє членів, щоби всі прийшли на мітінг, котрий відбудеться в неділю, дня 19. вересня, о 1-ій годині пополудни, в церковній гали, 74 N. Laurel St. Є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — О. Костюк, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Отсим повідомляється всіх членів Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, дня 19-го вересня, о год. 2-ій пополудни, в гали Д. Турчина, 625 Grant St. На сей мітінг повинен кождий член явитись, бо є важні справи до полагодження. Вкладки, присилані дітьми, не будуть приняті. Члени, довгуючі більше як два місяці, будуть суспендовані, коли не заплатять своїх залеглостий. Ті члени, котрі ще не зложили своїх жертв на Сиротинець У. Н. С., зволять принести на сей мітинґ, бо всі бажаємо, щоби У. Н. Союз мав свій сиротинець, та Союз сиротинця не поставить так довго, доки не збереться призначеної суми, тому члени повинні подбати, щоби ця сума була як найскорше доповнена. Рівнож повідомляється, що на цім мітінгу будеться принимати нових членів до У. Н. Союза і до Братства без вступного. — Стефан Мельничук, предс.

НЕЧУВАНИЙ ГРАБІЖ БЕСАРАБСЬКИХ СЕЛЯН.

Для характеристики грабіжів селян в Бесарабії є цікаві відомости, які подає ґазета „Універзуль" з 12. серпня:

Торговці збіжа, користуючись великим браком грошей в в селян, закуповують у них збіже за безцін. Ціни на хліб в Румунії від 100—120 леїв за пуд, а бесарабським селянам платять ці гієни по 45—50. Держава н е дає селянам жадного грошевого кредиту, а податки, що їх в цім році значно підвищено, мусять селяни заплатити до кінця жовтня ц. р. Це критичне положення бесарабських селян використовують ріжні спекулянти і за безцін закуповують хліб для букарештенських банків.

З ЖИТТЯ ТВОРЦЯ ЧРЕЗВИЧАЙКИ.

Нагла смерть Дзержинського, творця жахливої слави большевицького чека, а відтак голови її замісника, всесоюзного Г. П. У. та предсідника найвищої економічної ради Радянського Союзу, відбилась голосним відгомоном у всій світовій пресі.

Хто був Дзержинські? Поляк з роду, шляхтич, скінчив ґімназію у Вильні, а вже як 20-літний студент харківського технічного інституту брав 1895 р. живу участь в революційній, конспіраційній роботі, що підкопувала тоді царську Росію. Часто арештований та засланий вкінці на примусові роботи на Сибір, виринув щойно в час большевицького перевороту, як один із найбільш ідейних вождів жовтневої революції.

Большевицька влада була на переломі 1917—1918 рр. ще дуже хитка, спиралась майже виключно на проголошенню демаґоґічного клича: „грабити награблене"! Анархія, грабіж, насильство — ось що держало большевиків в той час. Очевидно, що серед таких умовин ніхто не проповідував довгого панування большевикам. Мареве контрреволюції ставало перед їхніми очима.

Тоді виступив Дзержинські і сказав: — я врятую большевицьку революцію! І заснував жахливу Че-ка. Страшним, нечуваним терором вдержував і вдержав „советську власть", нищив „контрреволюцію", де її бачив і де не бачив. Буржуазія та т. зв. її „прислужники", трудова інтеліґенція, гинули як мухи, розстрілювані під ославленою „стенкою".

Дзержинські розумів силу терору, любувався ним та піддержував усіми середниками. Підписував присуди смерти, не розбираючи навіть глибше справи. Знамя „буржуй" було для нього, як і для цілої Чека, міродатним обвинуваченням.

З кабінетів тої страшної людини вів десь в глибінь підвалів темний покручений коритар. На останньому його закруті стояв звичайно Китаєць або Лотиш, прикладав переходячим тамтуди засудженим дуло револьвера до голови і стрілом перерував нитку їхнього життя. Дзержинські чув нераз відгук такого стрілу, чим однак не зворушувався ні трохи. Спокійно та холодно видавав приказ:

— Вести слідуючого...

Особи переслухувані ним і які просто чудом врятувались від смерти, оповідають, що Джержинські робив на них прикре враження своїм безпримірним холодом та страшним, вирахованим спокоєм у поведінці. Його засадою було нікого не переконувати або перетягнути на свою сторону.

— Я вірю — сказав він до одного з арештованих, визначного рос. соц. революціонера — що ви ділаєте з найчистійших мотивів діяча вашої партії, ви ідейний, але це не замінює факту, що ви наш ворог. Не буду старатись вас переконати, або перекупити для нашої ідеї, але також вас не освободжу. Замикати вас у тюрму?... Це булаб зайшня мука для вас і клопіт для нас. Впрочім втечете. Жалую, що не йдете з нами, що не належите до нашого табору. Бувайте здорові.

Коротке стиснення руки і протягом кількох годин, в саму північ розстріляно у підвалі того, котрому Дзержинські стискав руку.

Таким був Дзержинські. Жахливий фанатик, що через кров тисячів жертв ішов до завершення ідеї комунізму.

Чи дійшов?...

(„Новий Час").

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ